

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Voor beproefden!

"Want Gij aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in Uw hand geve"

Ps. 10:14b

Wie zal kunnen bepalen, hoeveel moeite en verdriet er op aarde is! Het is mede de droeve erfenis van Adam uit het Paradijs.

Waren er geen zonden, zo waren er geen wonden.

En het ergste is, wanneer men het verdriet ALLEEN moet dragen.

Vele mensen sluiten zichzelf op in hun verdriet. En inderdaad, niet altijd kan men het aan anderen vertellen.

Niet zelden welt ook de klacht der moedeloosheid op: de Heere ziet het niet en bemerkt het niet. En dan is het zich alleen gevoelen, zo bang. Ook Gods kinderen kennen de tijden van bange verlaten vanwege de verberging van Gods Aangezicht.

We horen de kerk van de oude dag in Jes. 40 klagen: "De Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten." Maar nu getuigt de psalmist in onze tekst: "Gij aanschouwt de moeite en het verdriet".

GIJ AANSCHOUWT. Dat is meer dan zien. De Statenvertaling heeft het ongetwijfeld juist gezien. God doet meer dan "zien". Hij beziet het leed van alle kanten, ja Hij peilt het. Maar Hij WEEGT het ook.

Elihu zegt: "Gewisselijk, Hij legt de mens niet te veel op, dat hij tegen God in het gericht zou mogen treden. (Job 34:23).

En dan wordt het zo groot, wanneer de Heere de smarten beziet, dat Hij nu ook begeert, dat men het verdriet IN ZIJN HAND LEGT.

Zo genadig komt Hij de beproefden tegemoet! Wie echter zijn moeite en

verdriet in Gods Hand mag leggen, legt tevens ZICHZELF in Gods Hand! Want de moeite en het leed is niet van onszelf los te maken. Ze dringen door in het diepst van ons leven, zoals inkt door het vloeiblad trekt. Als wij smarten hebben, gaat ons "ik" er onder gebogen. Van onszelf geven wij ons niet zo gewillig over in Gods Hand. Nee wij zijn geneigd, die Hand af te wijzen. Daarom is vernieuwing van het hart nodig, waardoor het verstand wordt verlicht door de Heilige Geest. Dan ziet men die Hand Gods als een Hand, die rechtvaardig de mens moet wegstoten naar het eeuwige verderf. Dan ziet men, dat de diepste oorzaak van alle moeite en verdriet ligt in de zonde. "De bezoldiging der zonde is de dood." Dat is het loon, dat de zonde uitbetaalt, d.w.z. in de diepste zin: de rechtvaardige vergelding Gods is het, dat God de zonde moet straffen. Maar dan wordt het ook zulk een wonder, in te zien, door alle verdriet heen, dat de Heere niet slaat uit lust tot plagen, maar tot het bestwil, tot ons behoud! Zo wordt onder Gods slaande Hand het hart verbroken en verootmoedigd en doet die Heere de mens zo diep buigen onder Zijn Hand. Dan wordt geleerd, wat de apostel Petrus in zijn eerste brief schrijft: "Vernedert u onder de krachtige Hand Gods, opdat Hij u verhoge te zijner tijd."

Ja, dat doet die Hand des Heeren ook: u verhogen. Want Zijn Handen doorwonden, maar zij helen ook. Job 5:18.

Hij giet de balsem Zijner vertroosting in het doorwonde hart van de verbrijzelde zondaar.

Zo wil de Heere ook de smarten des levens lenigen, wanneer men verwaardigd wordt, het verdriet in ZIJN Handen te leggen. Dan wordt het ver-

driet "geheiligd" aan het hart.

Gods Handen zijn ook LEIDENDE Handen, door alle donkere diepten van Zijn ondoorgrondelijke wegen. Asaf mocht getuigen: "Gij hebt mijn rechterhand gevat, Gij zult mij leiden door Uw raad." Psalm 73.

Des Heeren Handen zijn ook ALVERVULLENDE Handen, naar mate Hij ontledigde handen doet leggen door het geloof in de DOORBOORDE MIDDELAARSHANDEN van de Heere Jezus Christus. Dan wordt er iets van ervaren, wat het die dierbare Borg gekost heeft om Zijn gezegende Handen te laten doorboren aan het kruis!

O, toen kwam de Borg wel in het bijzonder onder de slaande Handen van God: "Mijn Handen en Mijn Voeten doen doorboren, Zo fel het kan." (Psalm 22:8).

Zalig zij, die door de almachtige hand Gods getrokken mogen worden uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht!

Ja, wel moet Gods kind met smart belijden, dat het steeds weer geneigd is, van onder die trouwe Hand Gods vandaag te lopen.

Maar... eeuwig groot is het, dat de Heere dat volk nooit zal loslaten, ja dat niemand hem zal kunnen rukken uit de Hand des Vaders, gelijk Christus Zelf getuigd heeft en dat ook niemand hen zal kunnen rukken uit ZIJN Hand! Wat ligt Gods kind dan vast in zijn zaligheid.

Door welke hand laat u zich leiden, lezers? Door de hand van de duivel en van de wereld? Ach, de duivel en wereld beloven wel veel, maar dat zal op een eeuwige teleurstelling en smart uitlopen! O, smeeek toch, dat u door Gods genadige Hand moogt ontruikt worden aan die misleidende handen en verbonden zoudt worden aan de "milde Handen" van die ontfermende God. Dan komt u voor Zijn rekening te liggen en dan is het zulk een zalig voorrecht, dat u de moeite en het verdriet niet ALLEEN hoeft te dragen,

want Christus heeft al de smarten van de Zijnen gedragen. (Jes. 53:4). Hij is een Toevlucht te allen tijde. En eens zal Hij zal Zijn volk tot Zich nemen en doen delen in Zijn verhoging en heerlijkheid! "Opdat Hij u verhoge te Zijner tijd." Dat zal wat zijn eeuwig waardig buiten geworpen te worden.. in het vuur en dan te mogen ingaan, door de paarden poorten, in die Godsstad, waarin God "alle tranen van hunne ogen zal afwissen!" "En de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn." (Openb. 21:4).

Maar dan zal het ook de roemtaal van dat volk zijn: "Door U, door U alleen om het eeuwig welbehagen!"

Wijlen Ds. H. van Leeuwen

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Van de Redactie

Inhoud

Naast vervolgstukken van de gebruikelijke series een samenvatting van een inleiding gehouden door prof. dr. W.H. Velema getiteld: "Wat jonge mensen van een preek verwachten." We namen een meditatie over van wijlen ds. H. van Leeuwen.

Ontmoetingsmiddag

Omdat de nationale koninginnedag op 29 april valt, leek het ons goed in verband daarmee de datum van de ontmoetingsdag een week te verzetten. Ook dachten we er goed aan te doen eens van plaats te veranderen. De komende ontmoetingsdag zal D.V. gehouden worden zaterdag 6 mei in de Chr. Geref. Kerk te Werkendam.

's Morgens zullen spreken ds. K. Visser en ds. B.L.C. Aarnoudse. 's Middags zal gesproken worden door ds. M. Vlietstra en ds. M.C. Tanis.

AvH

Van de administratie

Na vele jaren zult u hier voortaan een andere naam lezen. De reden daarvan heeft u in het vorige nummer van ons

John Brown – "Christus, de Weg, de Waarheid en het Leven" (30)

We hebben gezien dat er in ons geen goed woont. Alle roem is uitgesloten. Het leven der genade komt niet uit ons op. Geenszins! Wij zijn dood in de zonden en in de misdaden. Het is zelfs zo erg dat wij dit Leven, Jezus, van nature niet willen aangrijpen. We zoeken overal het leven, maar vinden altijd weer de dood. Het leven wordt alleen in God gevonden. Jezus is hét Leven. Die Christus wordt nog verkondigd, gepredikt. Wie zich verzet tegen deze Christus zal voor eeuwig ongelukkig zijn, indien hij zich niet bekeert. Wie Hem blijft verwerpen, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem! Daarom moet en mag in alle liefde thans nog gewezen worden op Christus die redt van de eeuwige dood! Er zijn er ook die vrezen nog om te komen. Ze kunnen en mogen niet ontkennen dat de Heere in hun leven

blad gelezen. Langs deze weg willen wij de heer Beukers en ook zijn vrouw bedanken voor al het werk, dat hij, als administrateur, heeft gedaan vanaf de oprichting van ons blad.

Wij hopen zijn werk in dezelfde geest voort te zetten.

De meeste lezers zullen mijn naam voor het eerst zien.

Daarom leek het mij goed, om mij vanaf deze plaats even aan u voor te stellen.

In het dagelijks leven ben ik werkzaam als accountant en woon tezamen met mijn vrouw en drie kinderen in de gemeente Streefkerk gelegen in de Albasserwaard.

Kerkelijk vallen wij onder de gemeente Nieuwpoort.

Mochten er onder u vragen leven omtrent abonnementen, betalingen van abonnementsgelden of het opgeven van advertenties, schroomt u dan niet, om met mij contact op te nemen. Het liefst 's avonds na 19.00 uur.

Ten gevolge van grote drukte bij de afdeling van de Postbank, waar de acceptgiro's worden gemaakt, zullen deze rond 25 februari D.V. aan de abonnees worden verzonden.

In de afgelopen twee weken mochten wij zeven nieuwe abonnees inboeken, waarvoor onze hartelijke dank.

Met vriendelijke groeten,

P.J. Boers

bezwijken, vallen en verflauwen, haar belijdenis onteren en eindelijk ontrouw worden en afvallen, of wanhopen en alle hoop opgeven zal; hier is dat, wat alles kan beantwoorden en tegenkomen; het Leven kan levend maken, en wie kan verloren gaan op de weg, die de weg des levens is (...) ja de weg die het Leven zelf is." Dit sluit niet uit, dat er gelovigen zijn die hoewel zij tot Christus gekomen zijn, toch niet zijn zoals ze moeten zijn. Bestrafingen moeten dan ook eerlijk onder ogen worden gezien. Vermaningen kunnen – met Gods kracht en hulp – hen weer op het goede spoor brengen.

1 Er zijn er die veel leunen op hun eigen verstand, gaven en krachten. Zij menen daardoor alle stormen en zwaarigheden te kunnen doorstaan. Zij beseffen niet dat ze strikt afhankelijk zijn van de adem des Geestes en van Christus die het Leven is. Als Hij wil dat onze begaafdheden en bekwaamheden verdrogen, verdorren ze terstond. Hij heeft immers gezegd: "Zonder Mij kunt gij niets doen."

2 Er zijn er die te veel op de plichten rusten. Zij gaan niet of weinig tot Hem die het Leven is. En dat is noodzakelijk, want het Leven is alleen in Hem! "Hem moesten zij zoeken in de instellingen, opdat zij van Hem leven mochten krijgen en niet van deze uiterlijke plichten, zonder die afhankelijkheid van Hem."

3 Er zijn er ook die te snel ontmoedigd zijn als niet direkt door de Heere hulp en bijstand wordt geschonken. O kleinmoedigen ga toch tot Hem die het leven is. Ga tot Hem die voor wankelen en bezwijken behoeden wil.

Wil, o God mijn bede horen;

Neig Uw oren. Naar mijn zuchten en geweën.

In veraf gelegde streken,

Schier bezweken.

Zoek ik heul bij U allen.

(Psalm 61:1).

En denk ook aan het volgende vers:

Looft, looft den HEER' der legerscharen,

O volken, heft een lofzang aan;

Hij wil ons in het leven sparen,

Ons hoeden op de steilste paân,

Voor wank'len onzen voet bevrijden.

Gij hebt ons voor een tijd bedroefd,

En ons gelouterd door het lijden,

Gelijk het zilver wordt beproefd.

(Psalm 66:4).

4 Er zijn er die verzuimen Hem (d.i. de Heere Jezus) te gebruiken en tot

Hem te komen met al hun noden, feilen en gebreken, gelijk zij dat behoorden te doen. Dit kan niet anders dan schadelijk wezen voor het geestelijk leven. Er treedt verachtering in de genade op.

Nadat Ds. Brown deze waarschuwing met klem op ons hart heeft trachten te binden, gaat hij de beklagenswaardige ellende van hen beschrijven die geen deel hebben aan Christus. Hij weet dat schijn bedriegt. "Al mochten zij zeer vlijtig zijn in uiterlijke plichten, ja ook vele ware gelovigen te boven gaan, nochtans zijn en blijven ze vreemdelingen van Christus." Denk in dit verband aan de Farizeeën die tweemaal per week hun vastdag hadden. Er zijn er die uitmuntend begaafd zijn om anderen te onderwijzen en met stichting kunnen spreken, die nochtans

geen leven des geloofs beoefenen en de genade van Christus niet deelachtig zijn. Zij zijn dood, al mochten zij uitmuntend schijnen in geheel hun uitwendige wandel; al mochten zij iets meer hebben dan anderen, zelfs smaken de hemelse gaven (zie Hebt. 6:4,5). Ds. Brown ontmaskert de bijna christen. Als we dit lezen, kan de schrik ons om het hart slaan. De discipelen riepen immers uit: "Ben ik het Heere?" Ze waren bang voor zelfbedrog. De ware gelovigen worden meer dan eens bestreden met deze dingen. Gelukkig laat de Heere hen zien dat ze door Hem eerlijk en oprecht zijn gemaakt. Hij doet de goeden (nee ze zijn niet volmaakt) wel. Lees Psalm 125 er maar op na!

Ds. G.J. Capellen

Voorbeeld (12)

Uit verschillende lagen van de bevolking hebben mannen en vrouwen zich ingezet voor de herbouw van de muur. We weten waardoor zij gedreven werden en wat zij beoogden. In hoofdstuk 3 worden ze genoemd die onder leiding van Nehemia hebben gewerkt.

Zoals in een preek het toepasselijk element niet mag ontbreken, zo moeten we wat we lezen van de bouwers op ons laten inwerken, ermee komen tot onszelf, tot onze gemeente en onze kerken.

We weten dat in consistories foto's hangen van predikanten die de gemeente hebben gediend. Het begint bij de eerste en het gaat zo door tot de laatste. Duidelijke foto's zijn het, de personen zijn goed herkenbaar. Het is geboden dat kerkenraadsleden en gemeenteleden het een en ander van hen weten. Prediking, pastoraat en catechese mogen niet onbekend zijn. Het wachten met het doorgeven van gegevens tot de gemeente 25, 50 of 100 jaar bestaat, is niet juist. Bij informatie blijkt dat men weinig of niets weet. Het verleden schijnt niet meer zo te spreken. Het komt zelfs voor dat het verleden een gesloten boek is. Gemeenten zijn veranderd. De lijn van het voorgeslacht is omgebogen of verbroken. Er is geen eenheid meer. Men heeft nog dezelfde kerkelijke naam, maar niet meer dezelfde prediking, liturgie en christelijke levensstijl. Dit geeft te denken, want de tegenstelling is tegen de Schrift. Men kan wel kerk zijn, maar is men werkelijk kerk! Verandering in prediking en alles wat

ermee samenhangt is een menselijke zaak, maar geen werk van de Heilige Geest. De lijn van het verleden mag in geen enkel opzicht voor afgedaan gezien worden. De vormgeving kan en mag enige wijziging ondergaan, maar het wezen, de hoofdlijnen van de dienst dienen hetzelfde te zijn. Dit is trouwens ook vastgelegd in de kerkorde. Handje lichten schijnt in de kerken gewoonte te worden. Men negeert kerkelijke bepalingen. Denk aan het gebruik van het liedboek en de opwekkingsliederen. Laatst schreef een scribent, en terecht: "Ten aanzien van het kerkelijk lied is er een soort gedooft beleid ontwikkeld. Kerkelijk kan het niet, maar we leggen ons neer bij de praktijk". Geen halt meer, maar doorrijden.

Men moet eens nagaan wat synodaal in 1950 besloten is over het elders preken. We kunnen het lezen in art. 15 van de K.O. Toen ging het over weekdiensten, waarbij slechts een enkele predikant betrokken was. Diensten die weinig invloed hadden in onze kerken. Nu is de boog aardig omgedraaid. Zal het ook zo gaan ten aanzien van de vrouw in het ambt? Wanneer dit gebeurt, zal zeker het kerkverband breken. Er wordt geschreven over het haast maken met de vereniging van alle gereformeerde kerken. Laat er meer gewerkt worden aan interne eenheid, want een huis dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan.

Het werken in eenheid zoals we in Nehemia 3 lezen werpt vruchten af. Verder is bezinning nodig op wat sinds

'45 gekomen is op het breed-kerkelijk leven. Men verwachtte kerkopbouw, het tegenovergestelde wordt geconstateerd. Alles kan toegeschreven worden aan de invloed van de tijdgeest, maar dat gaat niet op. Verandering of verruiming laat geen vooruitgang zien. Dat wil niet zeggen, wanneer we ons neerleggen bij al het oude, dat we er zijn, dan gaat verstarring schitteren.

Laten we in de lijn van het voorgeslacht verder gaan en wel naar het paulinische woord: "Gedenkt uwer voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling" (Hebr. 13:7).

In zijn verklaring zegt Matthew Henry: "Gedenkt hun prediking, hun gebed, hun bijzondere raad, hun voorbeeld. Volgt hun geloof na; weest standvastig in het belijden van het geloof, dat zij u gepredikt hebben, en tracht de genade des geloofs te verkrijgen, waarin zij leefden en stierven. Aanschouwende de uitkomst hunner wandeling; hoe vertroostend, hoe gelukkig zij hun loop voleindigden".

En als beleden wordt: Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk gaat het niet slechts over het heden, maar ook over het verleden. Met nadruk zegt Paulus: "O Timotheüs,

bewaar het pand u toebetrouwd".

Het komt op bewaren en bouwen aan. Bewaren wat doorgegeven en ontvangen werd. Bouwen, want men wil afbreken tot op de fundamenteën toe. Bouwen wil ook zeggen: versterken. Versterken de leer van de Schrift voor hart en leven, versterken de leer van de belijdenis, van de drie formulieren van enigheid. We kennen ze en moeten ze zien als een kostbaar goed voor leven en sterven. We weten wat Kohlbrugge op zijn sterfbed zei: de Heidelberger, de eenvoudige Heidelberger houdt daaraan vast, kinderen. Van de Dordtse leerregels is gezegd: het credo van de afscheiding. De Nederlandse geloofsbelijdenis zien we als een geschenk van de Heere. Hij liet Guido de Brès schrijven.

Willen we bouwen om te behouden? Om door te geven aan het geslacht van morgen? Het zij zo! De identiteit van de kerk zij geen etiket, maar spreke voor ons van levenswaarde en stervens toevorzicht. Er zij een blijvende band aan het verleden en laat die bepalend zijn voor het heden. Het luisteren naar het paulinische woord zij ons aller praktijk.

Ds. M.C. Tanis

groep met 30 leden maar groeide binnen het jaar uit tot honderd deelnemers. Het was toen dat de aandacht gericht werd op buitenkerkelijke jongeren. Om hen te bereiken moest de muziek nog meer eigentijds en de bijbelstudies meer populair worden. De bijeenkomsten moesten niet meer in een kerkzaaltje gehouden worden maar op een meer neutraal terrein. Dit alles om de buitenkerkelijke jeugd te kunnen evangeliseren.

Hybels en zijn groep jongeren werden hierbij beïnvloed door de Amerikaanse theoloog Bilezikian, verbonden aan Wheaton College in Chicago. In de jaren 1972-1974 volgde Hybels college bij hem. Deze Arminiaanse theoloog benadrukt de noodzaak van een vernieuwingsproces in de kerk om een handreiking te doen naar de buitenkerkelijken. De traditionele wijze van kerkzijn heeft afgedaan, stelt Bilezikian. De kerk is veel te veel op zichzelf gericht en heeft geen invloed meer in de maatschappij. De kerk is gedoemd te verdwijnen of zal hooguit zichzelf nog maar voortplanten. Er moeten nieuwe kerkelijke structuren komen, die een positieve invloed op wereld en maatschappij hebben.

Hybels trachtte de theorieën van Bilezikian in praktijk te brengen in zijn poging om buitenkerkelijke jongeren te evangeliseren. Deze poging begon in 1973 met 100 aanwezigen maar in twee jaar tijd groeide het aantal deelnemers tot ruim 1000 jongeren. In 1975 werd het idee opgevat om een kerk op te richten voor buitenkerkelijken.

Om dat plan te verwezenlijken voerden Bill Hybels en zijn medewerkers een enquête uit onder buitenkerkelijken. Uit de enquête bleken verschillende redenen waarom mensen niet naar de kerk gingen: De kerk vraagt altijd om geld. De muziek en de boodschap spreken niet aan. De kerk vervult niet mijn behoeften. De diensten zijn saai en voorspelbaar. De kerk praat mij een schuldgevoel aan.

Op basis van deze "marktverkenning" stelde Hybels dat tijdens kerkdiensten bezoekers uitdrukkelijk gevraagd zouden worden niets in de collecte te doen. Er moest muziek gebracht worden, die buitenkerkelijken zou aanspreken; er moesten boeiende en eigentijdse toespraken gehouden worden; er moesten activiteiten ontplooid worden die buitenkerkelijken zouden aantrekken, zoals concrete praktische

Willow Creek - 2

Vorige keer zagen we wat het doel van Willow Creek is: De buitenkerkelijke naaste te bereiken met het Evangelie en hem of haar een toegewijde volgelinge van Jezus Christus te maken. De "doelgroep" van Willow Creek is onkerkelijke "Jaap". Wie is hij en waar is hij? Hij zit in zijn woonkamer na werktijd met een biertje in zijn ene hand en een sigaret in de andere hand te staren naar de tv. Hoe krijg je hem uit zijn stoel in de kerk?

Willow Creek heeft daartoe een strategie van zeven stappen uitgedacht:

1. Een vriendschap ontwikkelt tussen Jaap en een lid van Willow Creek.
2. Dit kerklid geeft een getuigenis aan Jaap en nodigt hem uit mee te gaan naar Willow Creek.
3. Jaap bezoekt een bezoekersdienst van Willow Creek. Een bezoekersdienst is een soort welkomstdienst speciaal ontworpen voor buitenkerkelijken, waar zij zich neutraal kunnen opstellen en vooral niet bedreigd voelen.
4. Jaap bezoekt een midweekdienst,

waarin meer aandacht gegeven wordt aan onderwijs en toerusting.

5. Jaap neemt deel aan een kleine groep binnen Willow Creek, waar persoonlijke warmte en geborgenheid ervaren wordt.
6. Jaap leert om anderen te dienen met zijn gaven en talenten.
7. Jaap wordt een goede rentmeester van zijn financiën en weet bij te dragen aan Willow Creek. Men wordt geacht 10% van zijn inkomen aan de kerk te geven.

Deze zeven stappen vormen de kern van de strategie van Willow Creek om mensen bij de kerk te trekken.

Hoe is Willow Creek ontstaan? Het begon allemaal in de eind 60'er jaren toen een langharige elektrische gitaarspeler, gevraagd werd om mee te doen in een muziek groepje van een kerk in een buitenwijk van Chicago. Deze gitaarspeler was Bill Hybels. Na enige tijd werd hij gevraagd om tijdens uitvoeringen bijbelstudies te verzorgen. In 1972 begon deze kerkelijk jeugd-

hulp. Vooral moest de kerk voorkomen dat bezoekers zich schuldig zouden voelen. Dit concept bleek aan te slaan. Al na 4 jaar, in 1979 kocht Hybels, op aanraden van Robert Schuller, een groot stuk land in een buitenwijk van Chicago, om daarop de huidige Willow Creek complex neer te zetten. Met het noemen van de naam van Robert Schuller is één van de personen genoemd, die grote invloed op Hybels hebben uitgeoefend. Schuller heeft in de jaren '60, een reusachtige "mega" church gesticht in Orange County in de Amerikaanse staat Californië. Hij werkte met marktverkenningen en gaf de mensen precies wat ze wilden horen, om hen zo naar zijn kerk te trekken. Schuller wordt gezien als de vader van de Amerikaanse "church growth movement". Hij werkt met het idee dat mensen zichzelf goed en belangrijk moeten kunnen vinden (self esteem psychology). Men moet positief over zichzelf en zijn eigen vermogens denken (positive thinking, possibility thinking). De bijbel moet niet gepreikt worden, maar de voorganger moet met positieve toespraakjes het vertrouwen van zijn gehoor winnen. De verkondiging moet geënt worden op het principe van het "eigen waarde denken". Zonde is dan alles dat mijn naaste en mijzelf berooft van zijn of haar eigen waarde. Als hulpmiddelen van zijn verkondiging maakt Schuller gebruik van entertainment en moderne technologie. Er moet in plaats van een theocentrische benadering een "menselijke behoefte" benadering zijn in de kerk.

Het is dit denken van Schuller, dat aanvankelijk veel invloed heeft uitgeoefend op Bill Hybels van Willow Creek. Echter in 1979 raakte Hybels in een crisis. Hij maakte zichzelf enigszins los van Schuller's opvattingen. Hybels zag de noodzaak om de buitenkerkelijken te bepalen met het Evangelie op een manier dat Schuller niet doet. Hij brak met Schuller's theologie. Willow Creek vermeed toen het woord zonde niet, zoals Schuller wel doet. Ook al is toen een zekere reserve gekomen ten opzichte van Schuller's opvattingen, bleef de boodschap van Willow Creek toch sterk bepaald door de psychologie. Terwijl Schuller het begrip "eigen waarde" van de mens benadrukt, legt Hybels de nadruk op "persoonlijke vervulling". De mens heeft behoeften die vervuld moeten worden. Daar moet de verkondiging op inspelen.

Een belangrijk bestanddeel van de strategie van Willow Creek wordt gevormd door moderne marketing technieken. Marketing is eenvoudig gezegd de techniek om de behoefte naar bepaalde produkten in te schatten en wegen en middelen aan te geven om die produkten te verkopen. Moderne Amerikaanse bedrijfskundigen wijzen Willow Creek aan, als een schoon voorbeeld van het toepassen van marketing technieken. Tijdschriften zoals Wall Street Journal, de Harvard Business Review en Fortune hebben Willow Creek's marketing technieken besproken. Doeltreffend bij Willow Creek is dat men het denken van de "klant" kent en weet aan zijn/haar behoeften te voldoen.

Wat zijn dan de behoeften van de mens volgens Willow Creek? Deze kunnen uitgedrukt worden in categorieën als persoonlijke vervulling, vriendschap, geborgenheid, huwelijksgeluk, gezinsvrede, het verminderen van stress, etc. Men wordt bewogen Jezus Christus te volgen met behulp van psychologische benaderingen van de mens. Vooral probeert Willow Creek de emoties aan te raken. De psychologie leert ons dat om iemand te overtuigen, men vooral de emoties moet raken. De moderne mens schaamt zich niet voor emoties en wil daarop aangesproken worden. Door iemand tot tranen te bewegen wordt een barrière weggenomen, waardoor vertrouwen gewonnen wordt.

Naast dit gebruik van marketing technieken en de psychologie wil Willow Creek ook gebruik maken van moderne communicatie media. Reusachtige beeldschermen zijn aanwezig en de duurste geluidsinstallaties. Lichteffecten worden door technici bewerkt juist op de vooraf ingestudeerde belangrijke momenten van de diensten. Kortom met behulp van hulpmiddelen ons aangereikt vanuit de cultuur van onze dagen wil Hybels c.s. buitenkerkelijken tot het Christelijk geloof brengen.

Er wordt ook gepreikt in Willow Creek. We kunnen beter spreken van een toespraak. Hybels acht persoonlijk deze toespraken van groot belang. Daarmee kan men de emoties bewerken. Hybels stelt dat de openingszin de belangrijkste is van de hele preek. Men moet zijn gehoor boeien vanaf de allereerste zin van de preek.

Belangrijk is dat de prediker geloofwaardig overkomt. Daartoe moet de

prediker authentiek zijn; hij moet integer overkomen; persoonlijk en emotioneel zijn en bewogen met hen die vreemd aan het Evangelie zijn. Hij moet hun taal spreken. Hij moet humoristisch zijn. Het duurt doorgaans ongeveer zes maanden is de ervaring van Willow Creek, voordat een aanvankelijk geïnteresseerde kerkbezoeker een volgeling van Jezus Christus wordt.

De prediking heeft tot doel de menselijke leegten te vullen. Daarbij wil Hybels overbrengen dat het Christelijke geloof iemand gelukkig maakt. Dat geluk wordt gevonden door een vertrouwensrelatie aan te gaan met God, hetgeen spannend is en leidt tot het dienen van andere mensen. Zo werkt men aan goede relaties met anderen en overwint men eenzaamheid in eigen leven. Langs deze weg vindt men het ware geluk. De prediking is praktisch en bevat vele illustraties uit het dagelijkse leven. Willow Creek onderschrijft de hoofdmomenten van het Christelijk geloof, de kruisiging en opstanding van de Heere Jezus Christus, de Drieëenheid, de werkelijkheid van hemel en hel. Maar in de prediking komt vooral naar voren dat God liefde is en dat Jezus Christus er is om de "bad news", het slechte nieuws op te lossen. Men heeft Christus nodig om relatie problemen op te lossen en om tot volle ontplooiing van eigen leven te komen. Daarbij wordt de mens opgeroepen een keus te maken voor Jezus. Zoals de verloren zoon, een geliefd thema bij Willow Creek, zich bekeerde zo moeten de hoorders dat ook doen. Daarbij moeten we God onze "tekorten" belijden. Om mensen te bewegen tot deze keuze appelleert Hybels aan de menselijke emoties. Emotie is de ijzeren kruk om een hard hart open te breken.

In de praktijk wordt Willow Creek beheerst door het persoonlijk elan van Bill Hybels. Uit persoonlijke ervaring weet ik, dat Hybels door de medewerkers als "hij" aangeduid wordt, zonder dat zijn naam zelfs genoemd hoeft te worden. Zozeer overheersend is zijn persoonlijkheid. Hij ziet zichzelf ook als de onbetwiste leider van Willow Creek. Hij is degene die het laatste woord heeft ("the one with whom the buck stops") en dit is op zijn minst bedenkelijk te noemen.

Het concept van Willow Creek blijkt aan te slaan. Willow Creek groeit dan

ook snel. Er komen ogenschijnlijk duizenden mensen tot een "ander" leven. Ze belijden dat ze Christus willen volgen en dat ze Hem toegewijd willen zijn. Ogenschijnlijk lijkt de strategie van Willow Creek zeer effectief te werken. Na dit uitgebreide overzicht van Willow Creek, komt nu de vraag

naar voren: Hoe moeten wij tegenover dit alles staan? Hoe moeten wij Willow Creek beoordelen? Daarbij zullen we vooral Willow Creek moeten toetsen aan de Heilige Schrift. We hopen een volgende keer verder te gaan.

Drs. G.R. Procee.

Wat jonge mensen van een preek verwachten

Onlangs was ik op een bijeenkomst van het Landelijk Contact Jeugdverenigingen in Noordeloos. Jongeren uit die regio waren samengekomen voor het thema: "In een preek zien MIJN ogen jou. Communicatie in de prediking". Mij was gevraagd over dat thema een niet al te lange inleiding te houden, ter voorbereiding op een bespreking ervan.

Het was voor de aanwezigen en ook voor mij een verrassing dat ze na de opening aan het werk gezet werden; niet door eerst te luisteren, maar door eerst drie vragen te beantwoorden. Ze werden op schrift uitgedeeld, met balpen erbij. Ik citeer wat er op het papier stond: "Geef in drie punten aan wat je doet aan voorbereiding op de zondagse eredienst of daarna. Geef in drie punten aan wat je verwacht van de preek. Geef in drie punten aan wat je verwacht/belangrijk vindt met betrekking tot een prediker".

De aanwezigen kregen maximaal een kwartiertje de tijd om de vragen te beantwoorden. Er werden drie groepen gevormd, zodat men groepsgewijs aan de beantwoording van een, twee of drie kon beginnen.

In de pauze na mijn toespraak kreeg ik inzage in de antwoorden. Samen met enkele ouderen en jongeren hebben we daar wat in gekeken. Ik was verrast door de directheid, duidelijkheid en ook de weloverwogenheid van veel antwoorden. Op een aantal kon ik later wat ingaan. Niet alle zijn ter sprake gekomen.

Bij mij kwam direct de gedachte boven, dat veel meer kerkmensen, ouders, jeugdouderlingen en ook predikanten van deze antwoorden kennis moesten kunnen nemen. In overleg met de leiding heb ik de vragen mee naar huis genomen. Ik heb beloofd een overzicht daarvan in een artikel te verwerken en dat aan enkele kerkelijke bladen aan te bieden.

Hieronder vindt men een samenvatting van de antwoorden, die ik typeer

als betrokken bij de prediking, van ernst doortrokken met een intens verlangen om zondags wat mee te krijgen voor het leven met God, voor het leven in waarachtige bekering en om de weg door het leven te vinden.

Ik geef niet alle opmerkingen weer. Wat nu volgt is genoeg om ons predikanten tot nadenken te stemmen en voor zover dat nodig is ermee aan het werk te gaan.

De antwoorden op de eerste vraag over de voorbereiding op de zondagse eredienst waren het minst in aantal. Ik geef enkele opmerkingen weer: Bidden om een preek waar je wat aan hebt; bidden om de opening van mijn hart voor het Woord; vragen dat God de dienaar nabij zal zijn; dat ik zelf geraakt mag worden; vragen om een zegen, zodat we er met elkaar in het gezin over kunnen praten; bidden dat ik niet met andere dingen bezig zal zijn; de Heere danken dat we het Woord mogen horen en dat we nog naar de kerk kunnen gaan; zaterdagavond niet te laat naar bed en dan de Bijbel of een goed boek lezen; ervoor zorgen dat ik zondags uitgerust naar de kerk kan gaan.

Wie dit leest mag zeggen: deze opmerkingen getuigen van een positieve instelling. Gelukkig dat er jongeren zijn die zo zondags de eredienst tegemoet gaan. Door sommigen werd gevraagd om na afloop van de dienst met elkaar over de preek te kunnen praten. Of dat voor elke zondag bedoeld was weet ik niet. Bij meer dan een is daar behoefte aan.

Op de tweede vraag kwamen nogal wat antwoorden, meer dan op de eerste vraag. Ik vat ze samen.

Velen vragen om eenvoudige, duidelijke, begrijpelijke, praktische preken, waarin de weg der zaligheid wordt gewezen, ingegaan wordt op het leven met God en op het christen-zijn in deze wereld.

Bekering en bemoediging moeten aan de orde komen, zoals ook de drie stuk-

ken uit de Catechismus.

Met betrekking tot de prediking wordt gevraagd om persoonlijk contact, ook om oogcontact. De dominee moet zo preken dat je voelt: hij kent zelf de Heere en hij staat volledig achter wat hij zegt. Hij staat eigenlijk ook naast jonge mensen. Hij kent hun vragen. Een herhaaldelijk geuit verlangen is, dat de Schrift wordt uitgelegd en persoonlijk, praktisch en pastoraal wordt toegespitst. Het verlangen naar een boodschap voor iedereen, bekeerd en onbekeerd. We verlangen door de preek geraakt te worden, zodat een mens vernederd en God verhoogd wordt.

Er was een papier bij de antwoorden, waarop de vragen werden beantwoord met 'niets'. Ik verwacht van de preek niets. Je vraagt je af, is dit antwoord ingegeven door een teleurstellende ervaring of door onverschilligheid. Het was er maar één onder de velen. Ook deze jongen of meisje heeft aandacht nodig. Ik ga nog even verder.

De derde serie vragen. Van de predikant wordt verwacht dat hij de Schrift uitlegt en een boodschap heeft voor jonge mensen; dat hij hen jaloers maakt tot een leven met God. Dat je voelt: hij beleeft het zelf en vertelt daar ook wel iets van. Recht door zee en praktisch gericht, zo is de wens. Een dominee die de gemeente op zijn hart draagt en haar noden in het gebed verwoordt. Geen komedie in de preek, las ik op een briefje. Actueel, in de taal van vandaag, gericht op de mens van vandaag. Dus praktisch, bewogen en schriftuurlijk, niet langdradig maar ernstig.

Bij deze weergave laat ik het. Ik vind deze antwoorden overwegend positief. Hier en daar steekt er wat kritiek achter bepaalde opmerkingen. Toch is die niet negatief bedoeld. Integendeel: ik hoor in deze antwoorden een schreeuw om echtheid, om oprechtheid, om als jong mens eerlijk behandeld te worden met de woorden over zonde en genade. Het trof mij dat de jongeren ook duidelijk over het stuk van schuld en ellende willen horen, met als perspectief de verlossing door het werk van Christus. Nu ik dit alles – op enige afstand van de vergadering – nog eens overweeg zeg ik: hier liggen mogelijkheden tot een gesprek. Hier is verlangen naar contact. Laten predikanten ingaan op wat er leeft bij jonge mensen. Ik ben dankbaar voor zo veel positiefs, ook als er voorzichtige kritiek in doorklinkt.

Ik moet hieraan wel toevoegen dat

deze antwoorden niet representatief zijn voor heel de jeugd van onze Kerken. De aanwezigen waren geïnteresseerd en, denk ik, ook gemotiveerd. We moeten er rekening mee houden dat er ook zeer negatieve antwoorden hadden kunnen komen. Ik ga in dit artikel uit van wat ik onder ogen kreeg. Wij dringen in onze preken aan op zelfonderzoek. Laten deze antwoorden ons, predikanten, tot zelfonderzoek dringen. Onlangs schreef Drs. Van Roekel in De Wekker over het vertrek van jonge mensen uit de kerk. we zullen hen niet

laten gaan zonder naar hun vragen, verlangens (honger en hunkering naar echtheid) en naar hun kritiek geluisterd te hebben.

Jongeren maken niet de dienst uit in de kerk. Zij horen er wel bij – en helemaal. Daarom willen we ook naar hun vragen luisteren en op hun hunkering verlangen naar een praktisch, pastorale preek ingaan. Deze avond in Noordeloos was voor mij een bemoeiding. Ik heb iets gevoeld van het hart van jonge mensen voor het evangelie en voor de kerk.

Dr. W.H. Velema

Voor de jeugd

Wedergeboorte (1)

Op een nacht komt er een farizeeër naar de Heere Jezus toe, zijn naam is Nicodemus. Iemand die veel weet van de bijbel, iemand die zich stipt houdt aan de wet, maar nog niet wederomgeboren is.

Het eerste woord dat hij uit de mond van de Heere Jezus krijgt te horen is: 'Voorwaar, voorwaar, zeg ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.' (Joh. 3:3) Uit het vervolg van het gesprek, blijkt Nicodemus er niets van te snappen.

Begrijp jij wat wedergeboorte is? Ben je nieuwsgierig waaraan je kunt weten wederomgeboren te zijn? Ik wil proberen daar op een eenvoudige manier antwoord op te geven. Ik gebruik daarvoor het hoofdstuk over de wedergeboorte uit het boek 'De Viervoudige Staat' van Thomas Boston. Je kunt ook een eenvoudige omschrijving aantreffen in het boek 'De Redelijke Godsdienst' van W. a Brakel.

Noodzakelijk

Kijk nog eens even naar de tekst uit Joh. 3: 3. Let op het woordje 'tenzij'. Dat betekent 'als dat niet zo is'. Wat dan? Wedergeboorte, dan zul je het Koninkrijk niet binnengaan. Zonder wedergeboorte, ga je verloren.

Er moet met jou wat gebeuren. Houd dat goed vast. Smeek daarom. Je stenen hart moet weggenomen worden, daarvoor moet een vlezen hart in de plaats komen. (Ezech. 36: 26) Dat geldt voor iedereen, er staat immers 'tenzij dat iemand', rijk of arm, sterk of zwak, hoogbegaafd of zwakbegaafd, godsdienstig of heidens, wie het ook is, willen we deel krijgen aan het

Koninkrijk van God, dan moeten we wederomgeboren worden.

Godsdaad

Het woord wederomgeboren roept een beeld op, namelijk de geboorte van een kind. Het Griekse woord in Joh.3:3 kunnen we ook vertalen met 'van boven geboren worden'. We kunnen dat beter begrijpen, als we bedenken dat een kindje in het oude Oosten vanuit een zithouding geboren werd. Zo werd het van boven naar beneden geboren. Zo is het ook met de zondaar, hij wordt van boven geboren. Een bovennatuurlijke geboorte, door God gewerkt. In de wedergeboorte is de zondaar passief. Door het zaad der wedergeboorte, dat is het Woord van God (1 Petr.1:23), wordt de zondaar door de levendmakende werking van de Heilige Geest wederomgeboren. Als dat gebeurt, begint het nieuwe leven met God.

Het verstand wordt verlicht

Je verstand is een gave van God. We leven echter in een Egyptische duisternis, als het gaat om het kennen van onszelf en van God. (Efeze 5:8) We denken wel het één ander te weten van God, maar een onwedergeboren zondaar spreekt over geestelijke dingen, als een blinde over kleuren. Als de wedergeboorte plaatsvindt, moet de duisternis wijken voor licht. Het licht van de Heilige Geest schijnt in de donkere grot van mijn bestaan. Daar laat hij de wanden zien van mijn verzonddigd leven. Datzelfde licht laat mij zien Wie God is in Zijn rechtvaardigheid, dat Hij recht heeft mij te verdoe-men. Hij laat ook zien Zijn geduld met

mij, dat ik nog leef. Dat licht geeft mij te zien dat er bij God genade is. Het laat mij zien dat deze genade duurgelocht is door het bloed van Christus. Hoe meer dat licht in mijn leven opgaat, hoe meer inzicht ik krijg in het recht van God en in de weg van Christus lijden en sterven, om aan dat recht te voldoen. Als de Heilige Geest de schijnwerper op Christus zet, dan laat Hij mij zien dat ik Hem moet kennen, om met God verzoend te worden. Dat licht van Gods Geest doet de glans van de wereld voor mij vervagen. 'Daar hangt het bord aan: IJdelheid.' (Boston) Het licht van Gods Woord gaat op alle dingen schijnen, waardoor ik wijsheid van boven ontvang. (Jak.3:13-18) Je dwaasheid wordt beleden, je blindheid betreurd. Alles gaat nieuw voor je worden. Wat vroeger in jouw ogen saai catechisatiestof was, krijgt je belangstelling. Wedergeboorte gaat gepaard met leergierigheid en honger naar het Woord. Je verlangt naar de prediking, waar je hart verklaard wordt, waar je geestelijke leiding ontvangt. Ken je daar ook iets van?

Volgende keer ga ik verder op dit onderwerp in. Ontvang de hartelijke groeten van jullie vriend,

Ds. K. Visser

Boekbesprekingen

Ik zal u niet verlaten, Leven en werk van Michiel Christiaan Vos (1759-1826), 158 blz., f. 27,50, Uitgave den Hertog- Houten. De auteur werd geboren in Kaapstad, Zuid- Afrika. Hij heeft in Nederland theologie gestudeerd. Hij is predikant geweest in Woudenberg in 1785, daarna te Pijnacker en Woerden. In 1793 vertrok hij naar Zuid- Afrika. Hij verbleef in Engeland, Ceylon en India gedurende de jaren 1802- 1809. Daarna ging hij weer naar Zuid- Afrika, waar hij in 1818 emeritaat ontving en in 1826 overleed. Het boek is opgezet in de vorm van 19 brieven die aan een vriend geschreven zijn. Het keurig uitgevoerde boek is verlucht met foto's. Diepe indruk heeft op jonge leeftijd gemaakt het boek van Cornelis van Niel: 'De donderslag der goddelozen, wegens het schrikkelijk oordeel en de pijn der hel en de hemelse vreugde voor de gelovige zielen. Hij werd ervan overtuigd dat hij tot de goddelozen

behoorde (blz. 20-22). Op blz. 25 lezen wij dat de slaven lichamelijk wel goed verzorgd werden, maar dat men niet gaf om hun zielen. Dit deed het verlangen ontstaan onder de slaven het Woord Gods te verbreiden. We zouden nog veel meer kunnen aanhalen. Het is een lezenswaardig boek, wat in vroeger jaren meerdere malen is uitgegeven.

J. Wolting, **Niet bij brood alleen**, 64 blz. f. 9,95, drukkerij en uitgeverij "CEDEE" Ridderkerk. Gedichten gemaakt bij verschillende gelegenheden door de oud-koster van de Chr. Geref. Kerk te Dordrecht-C., waarin doorklinkt dat het Brood des Levens gekend dient te worden.

K. van der Zwaag, **Onverkort of gekortwiekt?** 617 blz., f. 49,95, Uitgeverij Groen - Heerenveen. De ondertitel luidt: "Artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de spanning tussen overheid en religie. Een systematisch-historische interpretatie van een 'omstreden' geloofs-artikel." Op dit proefschrift promoveerde de auteur aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Lezing en bestudering van dit standaardwerk over artikel 36 willen wij van harte aanbevelen aan hen die geïnteresseerd zijn in deze materie of zich in deze stof moeten verdiepen. Volgens artikel 36 is het de taak van de overheid de ware religie te beschermen en schending en bezoedeling daarvan niet onbestraft te laten. Deze hoofdlijn zien we bij de reformatoren. In onze tijd houdt de SGP als enige partij vast aan het onverkorte artikel 36 (blz. 525). In dit boek komt duidelijk naar voren dat van meetaf aan de zogenaamde gematigde interpretatie de overhand heeft gehad, niet als compromis, maar als

doel. Hoewel hier en daar best wat kanttekeningen zijn te maken kan niemand die in het vervolg nog iets wil zeggen of schrijven over artikel 36 aan dit doorwrochte boek voorbijgaan.

H. Hille, **Een leesbare brief**, 227 blz., f. 36,95, Uitgeverij Den Hertog - Houten. Ondertitel: uit het leven van godsdienstonderwijzer W. van Leeuwen (1868-1940).

W. van Leeuwen heeft gearbeid in de plaatsen Vriezenveen, Dordrecht en Schoonrewoerd. Met name in Vriezenveen heeft hij heel wat moeten meemaken. Van 1923 tot 1940 was hij redacteur van het maandblad 'Calvijn'. In de rubriek 'Ingekomen vragen' gaf hij duidelijk zijn mening weer over vele zaken. Van blz. 78 willen wij enkele regels weergeven van het antwoord op een vraag naar wettische en evangelische leiding: "er is geen plaats bij de mens voor het Evangelie, tenzij de Wet hem toegepast wordt door de Heilige Geest. Wij dragen een stenen hart in ons om, dat verbroken moet worden, zal het een goede aarde zijn, waarin het zaad des Evangelies wortel kan schieten. Laat ons toch blijven bij de eenvoud van Gods Woord."

Ds. J.H. Velema, **Wie is gelijk de Heere?**, 127 blz., f. 24,95, Uitgeverij Groen - Heerenveen. De auteur heeft ook op hoge leeftijd nog een vruchtbare pen. Ook dit geschrift getuigt van inzicht in Gods Woord. Thematisch wordt het boek Micha behandeld: Micha: profeet, theoloog, historicus, topograaf, oordeelsprediker, jurist, polemist, ethicus en adventsprofeet. Het boek bevat 54 meditatieën onder de 9 bovenstaande gezichtspunten. Bij de geraadpleegde literatuur viel mij op dat onder ons bekende werken van

gereformeerde theologen uit het verleden ontbreken bijvoorbeeld G. Hutcheson "De kleine profeten". Het nu verschenen boekje kan zeker dienstbaar zijn aan een beter verstaan van het bijbelboek Micha.

Maarten Luther, **Een Zoon is ons gegeven**, 55 blz., f. 12,50, Uitgeverij den Hertog - Houten. Dit ingenaaide boekje bevat een vertaling van een preek waarschijnlijk gehouden met kerst 1520 te Wittenberg. Het Schriftgedeelte, Lucas 2:1-14, is vertaald uit het Duits zoals Luther dat heeft gebruikt. Soms zijn in de preek enkele woorden tussen haken toegevoegd. We leren Luther kennen uit deze preek: Niet de mens met zijn goede werken staat centraal, maar Jezus Christus, de Gezondene des Vaders. Luther schrijft op zijn eigen wijze en met een eigen stijl. Vertaler is dhr. N.A. Eikelenboom.

Dient elkander door de liefde, Bijbels dagboek voor gehuwden, f. 39,95, Uitgeverij Groen - Heerenveen.

De auteurs zijn afkomstig vanuit de Gereformeerde Bond, de Chr. Geref. Kerken en de Geref. Gemeenten. Elke week wordt een thema behandeld. Opmerkelijk is dat vier vrouwen aan dit boek hebben meegewerkt. Essentiële zaken met betrekking tot het huwelijk worden aan de orde gesteld. In die zin is het een eigensoortig dagboek. Iedere meditatie eindigt met een of meer vragen.

Octavius Winslow, **Psalmen in de nacht**, 195 blz., f. 32,50, Uitgeverij den Hertog - Houten. De ondertitel luidt: "Overdenkingen in tijden van beproeving en smart."

Ten tijde van ernstige ziekte van een familielid werd deze bundel overdenkingen geschreven. Octavius Winslow leefde van 1808-1878. Toen hij zeven jaar was verloor hij zijn vader en zijn jongste zusje. De bekende Mary Winslow, zijn moeder, gaf hem een godvrezende opvoeding. Octavius werd predikant in Engeland in de traditie van de Puriteinen. Elke overdenking eindigt met een gedicht van de schrijver. We wensen de lezer zegen toe bij het lezen van dit boek dat bedoeld is als een welgemeend meeleven met degenen die een tijd van zorg en beproeving doormaken.

R u i m g e l e g e n

6 en 8 pers. bungalows

(3 sl.k., wasmachine)
en

4/6 pers. stacaravans

(2 sl.k., douche.

Bel voor de folder:

BUNGALOWPARK
De Verrassing

Oosterend TEXEL
0222 - 318391

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.